

Teacher Study Groups

Een handleiding voor de praktijk

Gebaseerd op: Van der Haar - Weber, A. & Vroegrijk, A. (2024). Handleiding Teacher Study Groups Zelfregulerend Leren. Kenniscentrum Talentontwikkeling, Hogeschool Rotterdam.

1. Wat zijn Teacher Study Groups?

Een Teacher Study Group (TSG) is een vorm van docentprofessionalisering waarbij een vaste groep collega's gedurende langere tijd samenwerkt aan een gemeenschappelijk thema. Kenmerkend is dat deelnemers zelf regie nemen over hun leer- en professionaliseringsproces. Ze brengen kennis uit onderzoek direct in verband met hun eigen lespraktijk.

De kracht van een TSG zit in de combinatie van drie elementen: het regelmatig bespreken van literatuur, het gezamenlijk ontwerpen van interventies, en het uitwisselen van ervaringen uit de klas. Zo ontstaat een continu leerproces dat direct effect heeft op het onderwijs dat studenten ontvangen.

Een TSG richt zich op een duidelijk afgebakend thema. Voorbeelden zijn: zelfregulerend leren bevorderen, formatief evalueren, of het inzetten van digitale tools in de les.

2. Waarom werkt deze aanpak?

TSG's zijn effectief omdat professionalisering hier geen losstaand event is, maar een doorlopend en gesitueerd proces. Deelnemers werken samen vanuit gedeelde vragen die ze herkennen uit hun eigen onderwijspraktijk. Doordat nieuwe kennis direct wordt omgezet in concrete interventies — en ervaringen daarmee weer worden teruggekoppeld aan de groep — ontstaat een lerende gemeenschap.

Belangrijk uitgangspunt is dat de deelnemers zelf de literatuur aandragen en hun eigen vraagstelling formuleren. Er is geen extern opgelegde agenda: de inhoud volgt uit de behoeften van de groep. Dit vergroot de eigenaarschap en de relevantie van het geleerde.

3. Opbouw van een bijeenkomst

Elke TSG-bijeenkomst duurt ongeveer 1,5 uur en bestaat uit drie inhoudelijke onderdelen, voorafgegaan door een kort welkom en afgesloten met afspraken voor de volgende keer.

Onderdeel	Tijd
Welkom en check-in	5 min
Deel 1 – Kennisinjectie: presentatie en bespreking van literatuur (aangedragen door één deelnemer, globaal voorbereid door de rest)	25 min
Deel 2 – Interventies: formuleren of uitwerken van een concrete aanpak die in de lespraktijk ingezet kan worden	25 min
Deel 3 – Ervaringen delen: wat werkt, wat niet, wat moet worden bijgesteld, hoe breder uit te rollen?	30 min
Afsluiting en afspraken volgende bijeenkomst	5 min

De drie inhoudelijke delen zijn opgebouwd volgens een vaste logica:

- Deel 1 (Kennisinjectie) zorgt voor een gedeelde kennisbasis. Één deelnemer bereidt een tekst of artikel voor en geeft een korte presentatie (max. 10 minuten). De overige deelnemers lezen de tekst globaal van tevoren. Na de presentatie volgt een verdiepend gesprek.
- Deel 2 (Interventies) staat in het teken van ontwerp en toepassing. Vanuit de besproken literatuur of vanuit eigen vragen formuleren deelnemers een concrete aanpak die ze in hun les willen uitproberen.
- Deel 3 (Ervaringen delen) biedt ruimte voor reflectie op uitvoering. Wat werkte wel, wat niet? Wat zeiden studenten? Hoe kan de interventie worden bijgesteld of breder ingezet?

4. Rol van de Teacher Leader

Een TSG heeft een Teacher Leader (TL) nodig: een collega die de bijeenkomsten voorbereidt, begeleidt en de agenda bewaakt. De TL is geen inhoudelijk expert die de groep leidt, maar een procesbewaker die zorgt dat de cyclus van kennis – ontwerp – praktijk – reflectie daadwerkelijk wordt doorlopen.

Taken van de Teacher Leader:

- Plannen en uitnodigen voor de bijeenkomsten
- Zorgen voor continuïteit in de cyclus (wie presenteert volgende keer? welke interventie staat centraal?)
- Bewaken van de tijdsindeling tijdens de bijeenkomst
- Verbinding leggen tussen ervaringen en literatuur
- Eventueel een externe expert uitnodigen voor een kennisinjectie

5. Organisatie en planning

Samenstelling

Een TSG bestaat bij voorkeur uit 6 tot 8 deelnemers. De samenstelling kan worden bepaald op basis van leerjaar of onderwijsperiode. Het is aan te raden om niet uitsluitend op vakinhoud in te delen, zodat kennisuitwisseling tussen verschillende vakgebieden gestimuleerd wordt.

Frequentie en duur

Een TSG komt tweewekelijks bij elkaar voor een bijeenkomst van één uur. Een traject beslaat minimaal twee onderwijsperiodes (tien bijeenkomsten). Daarna is het de bedoeling dat de groep zelfstandig verdergaat — professionalisering is immers een continu proces.

Voorbeeld van een planningsoverzicht

Bijeenkomst	Inhoud	Wanneer
B1	<i>Startbijeenkomst: kennismaking, introductie werkwijze TSG, bespreken resultaten nulmeting of startvragenlijst</i>	Week 1
B2	<i>Kennisinjectie op basis van literatuur (aangedragen door deelnemer). Formuleren van eigen onderzoeksvraag: waar wil ik mee aan de slag?</i>	Week 3
B3	<i>Verdieping op basis van geformuleerde vragen. Ontwikkelen van concrete interventie vanuit de literatuur. Uitwisselen met groep.</i>	Week 5
B4	<i>Voorbereiden en uitproberen van de interventie in de eigen lespraktijk. Eventueel format of materiaal maken.</i>	Week 7
B5	<i>Ervaringen delen. Interventie bijstellen of herontwerpen op basis van ervaringen, opnieuw uitproberen.</i>	Week 9
B6	<i>Uitrollen: interventies en materialen delen met bredere groep collega's.</i>	Week 11
B7	<i>Nieuwe verdiepingsvraag formuleren op basis van opgedane ervaringen. Zoeken naar aanvullende literatuur of interventies.</i>	Week 13
B8–B9	<i>Verdere uitvoering, bijstelling en uitwisseling van interventies. Indien gewenst: externe expert uitnodigen.</i>	Week 15–17
B10	<i>Slotbijeenkomst: evalueren, opbrengsten benoemen, afspraken maken over continuering.</i>	Week 19

6. Voorbeeldvragen als startpunt

Deelnemers formuleren in de vroege bijeenkomsten een eigen onderzoeksvraag. Onderstaande vragen kunnen als inspiratie dienen:

- Hoe kan ik studenten helpen een realistische planning te maken voor een toets of project?
- Hoe ondersteun ik studenten die vastlopen bij het zelfstandig werken?

- Hoe geef ik studenten meer inzicht in hun eigen leervooruitgang?
- Hoe stimuleer ik studenten om vaker en concreter te reflecteren op hun leerproces?
- Hoe kan ik feedback zo inrichten dat studenten er daadwerkelijk iets mee doen?

7. Aanbevelingen voor een succesvolle TSG

- Zorg dat de bijeenkomsten een vaste plek in het rooster hebben — ad-hoc plannen werkt niet.
- Houd de groep stabiel: wisselende samenstelling ondermijnt het vertrouwen en de continuïteit.
- Laat deelnemers zelf de literatuur aandragen: eigenaarschap vergroot betrokkenheid.
- Koppel elke interventie terug aan theorie — ook bij bijstelling na evaluatie.
- Zorg dat ervaringen echt worden gedeeld, ook als iets niet werkte. Juist daarvan leer je het meest.
- Ga na twee periodes door op eigen kracht: het doel is een duurzame leercultuur, geen tijdelijk project.

Referenties

Firestone, W.A. (2020). Teacher learning and instructional change: How new professional development contributes to teacher development. *Educational Policy*, 34(1), 180–207.

Rozendaal, J.S. (2023). Samen leren als professionele gemeenschap. In: *Handboek docentprofessionalisering in het hoger onderwijs*. Boom uitgevers.